

Vesna Zorić, muzejska savjetnica
matičarka 1. razine
Etnografski muzej Zagreb
Trg Mažuranića 14
10000 Zagreb

U Zagrebu, 18. svibanj 2014.

Matična služba

Izvještaj o terenskom radu

(Donji Lapac, 9. svibanj 2014.)

Prema uputi koordinatorice Vijeća sustava muzeja Višnje Zgaga, posjetila sam članove Udruženja umirovljenika Donji Lapac. Predsjednik Udruženja gosp. Marko Đukić kontaktirao je MDC s molbom za stručnu pomoć vezanu uz prikupljene etnografske predmete. Sastanku su nazočili, uz predsjednika, i petoro članova Udruge te kolegica arheologinja iz *Zavoda za zaštitu kulturno-istorijskog nasljeđa* iz Banja Luke. Općina Donji Lapac dodijelila je Udruzi prostor na 1. katu kuće u središtu mjesta. U njemu su smješteni predmeti koje su članovi Udruge pronalazili na tavanima kuća s namjerom da ih sačuvaju kao dokumente prošlosti i vlastitog identiteta. Dodijeljeni prostor s predvorjem je veličine cca 80m², svijetao, zračan i suh.

Sadržaj zbirke čine predmeti tradicijskog gospodarstva (plug, samar, poljodjelski pribor...), tekstilnog rukotvorstva (tkalački stan, grebeni, preslice...), sitnog kućnog inventara (zdjele, bačvice, drveni pribor...), namještaj (krevet, kolijevke, stol, stolci...), te malobrojni tekstilni predmeti (biljci, prekrivači, torbe...). Posebnu cjelinu čine uokvirene fotografije snimljene na nedavnim godišnjim okupljanjima te nekoliko iz perioda 20-ih i 30-ih godina 20. stoljeća.

Građa je smještena na policama, prozorskim klupicama i podu. Točan broj predmeta nije poznat jer ne postoji dokumentacija o njima. Prema slobodnoj procjeni broj se kreće oko 600-tinjak predmeta koji većinom pripadaju prvoj polovici 20. stoljeća. Zbirku nastoje i dalje dopunjavati no, prema njihovim riječima, još se vrlo malo građe može naći s obzirom da je ovaj prostor prolazio kroz turbulentna povijesna zbivanja tijekom kojih je u više navrata devastiran.

Njihova molba za stručnu pomoć usmjerena je prema informacijama o načinu

dokumentiranja građe a potom i registracije zbirke te na način prezentacije postojeće građe. Upoznala sam ih o načinu vođenja dokumentacije i podacima potrebnim za registraciju. Što se tiče stručne koncepcije postava uputila sam nekoliko sugestija kojima bi se kontekstualizirale tematske cjeline a kraćim legendama objasnila namjera i smisao postava. Predložena je i suradnja Udruge s nastavnicima i učenicima lokalne škole kako bi ovaj prostor u konačnoj realizaciji postao mjesto okupljanja i odvijanja nekih nastavnih programa. U budućnosti *Etno muzej Donji Lapac* bi trebao biti dio kulturne ponude u okvirima turističkih sadržaja kojima ovaj prostor obiluje (lov, prirodne ljepote rijeke Une, gastronomija). Smatra se da je turizam jedan od potencijalnih gospodarskih grana koji bi cijelom kraju donio prosperitet i veću kvalitetu života.

Uspostavljen je kontakt e-mailovima putem kojih će se moći odgovarati na svaki upit i savjet. U planu je ponovni dolazak u Donji Lapac u koji bih uključila i članove Restauratorske radionice EMZ kako bi svojim stručnim savjetima pomogli u preventivnoj zaštiti građe.

Vesna Zorić

muzejska savjetnica

Vesna Zorić, muzejska savjetnica
matičarka 1. razine
Etnografski muzej Zagreb
Trg Mažuranića 14

U Zagrebu, 22. svibanj 2014.

Matična služba

Izvještaj o terenskom radu

Mošćenice, Cres - Beli, Lubenice, Osor, Mali Lošinj, Krk – Kornić, Baška
14.-15.-svibanj 2014.

S kolegicom Ivom Validžijom, tajnicom Vijeća matičnih muzeja, obišla sam pojedine muzeje i etnografske zbirke s područja Kvarnera. Primarna namjera terenskog rada bila je obilazak zbirke koje prema svojem statusu pripadaju C Registru muzeja, no boravak smo iskoristile i za posjet drugim muzejima i zbirkama s pretežito etnografskom građom. Ovisno o statusu koji zbirke i muzeji imaju, razgovori s djelatnicima usmjeravani su prema njihovim potrebama i pitanjima.

14. svibanj

Mošćenice – „Etnografska zbirka“, koncesionar Dušan Rubinić, direktor KORD d.o.o

Etnografska zbirka smještena je u dvokatnoj kamenoj kući. Stalni postav i obradu građe realizirali su stručnjaci Etnografskog muzeja u Pazinu 1970-ih godina. Manji dio predmeta je u trajnoj posudbi spomenutog muzeja a veći dio čine predmeti što su ih darovali mještani. Građa je prezentirana tematski – kuhinja s pripadajućim priborom, tekstilne alatke, narodne nošnje, bačvarski obrt, gospodarstvo...Teme su objašnjene legendama sa skicama izloženih predmeta s lokalnim nazivima i prijevodima na 4 jezika. Sugeriram jedino zamjenu postojećih legendi na nešto veći format, a time i font, radi bolje preglednosti i čitkosti.

Muzej je redovno održavan (vrata nam je otključala spremačica, mještanka koja je često i u ulozi vodiča). Gosp. Dušan Rubinić je od Općine dobio koncesiju kojom upravlja muzejom, dogovara posjete, vodi kroz postav. Ove informacije sam dobila u telefonskom razgovoru s g. Rubinićem, nakon boravka u Mošćenicama. Zbirka nije registrirana, no predmeti koji su u trajnoj posudbi su uključeni u registrirane zbirke Etnografskog muzeja u Pazinu.

Drugi dio muzejskog postava čini autentični podrumski prostor s *tošom* – drobilicom i tijeskom za pravljenje maslinovog ulja uz sav potreban pribor i ložište za grijanje vode. Muzej je otvoren tijekom sezone a posjeti se organiziraju uz telefonsku najavu. U Muzeju postoji suvenirnica a u *tošu* se degustiraju i prodaju domaća rakija, vino, med.

Otok Cres – Beli – „Tramuntana“ – Društvo za istraživanje i čuvanje povijesne i kulturne baštine, voditeljica Daria Martinčić

U staroj osnovnoj školi smještena je etnografska zbirka čiju je inicijalnu građu skupljao monsijor Josip Bandera. Njegovi nastavljači su članovi „Tramuntane“ posebice sestre Daria Martinčić i Viktorija Bandera koje su nas primile u prostoru škole. S velikim

entuzijazmom brinu o građi. Sadržaj Zbirke većinom čine autentični etnografski predmeti domaćinstva, gospodarstva, obrta, tekstila ali i predmeti koji bi pripali u numizmatičku, fotografsku, sakralnu, tehničku i kulturno-povijesnu zbirku. Građu čine 600-tinjak predmeta očišćenih i urednih, smještenih na metalnim policama u suhom, zračnom i svjetlom prostoru. Predmeti datiraju od kraja 19. stoljeća do suvremenog perioda. Intencija članova Udruge je registracija zbirke i realizacija stalnog postava. Sve informacije o načinu i podacima potrebnim za registraciju smo prosljedile a za stalni postav je potrebno uključiti etnologa koji bi osmislio koncepciju. Temeljne postavke muzejske prezentacije sam predložila – tematske cjeline, legendiranje, kontekstualizacija predmeta...

Kao prijedlog za pomoć oko postava i obrade zbirke spomenula sam studente s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju koji bi praktični dio nastavnog programa mogli obaviti u Belom. Za to postoji i realna mogućnost jer je gornji kat škole opremljen za duži boravak s bzirom da je škola bila Eko - centar za stručnjake i volontere u programu integralne zaštite bjeloglavih supova. O toj mogućnosti ću obavijestiti kolege s Katedre tako da s Gradom Cresom i Udrugom pokušaju uspostaviti i dogovoriti suradnju.

Još uvijek postoje poster s izložbe »Tramuntana – etnološka baština«, autora Gorana Sušića i Vesne Radek, nekadašnjih članova Eko Centra *Caput Insulae*, na kojima je informativno dat pregled tradicijskih gospodarskih grana sjevernog dijela otoka *Tramuntane*, s objašnjenjima funkcija i naziva pojedinih uporabnih predmeta. Poster mogu poslužiti kao okosnica za budući postav.

U dvorištu iza škole postavljen je plug i vagon kojim se u rudnicima prevozio boksit. Taj bi prostor mogao poslužiti za postav većih gospodarskih sprava kako bi se oslobodio prostor u zatvorenom dijelu. U ulaznom dvorištu postavljen je lapidarij sa starim glagoljskim i latinskim pločama koje potječu sa sjevernog dijela otoka Cresa. Lokalni prijedlog je da se ploče prenesu u gradsku ložu, što bi bio adekvatniji prostor za ovu građu, no postoje imovinsko-pravni problemi koji sprječavaju realizaciju.

U staroj jezgri Belog javnosti je otvoren obnovljeni, uz konzervatorsku stručnu pomoć, *toš* s pripadajućim pomagalicama. *Bejski toš* je jedini takve vrste na otocima Cresu i Lošinju.

Lubnice – „Centar za održivi razvoj Gerbin“ – Romano Faganel

Budući da je ovčarstvo prepoznato kao izrazito bitan element creskog tradicijskog gospodarstva koji je otočanima bio temelj njihove egzistencije, nije neobično da je osnovan „*Muzej ovčarstva*“ u Lubenicama. Muzej je smješten u obnovljenom Župnom dvoru. Za Muzej još nije počela sezona pa nam je, prema dogovoru, otvorio djelatnik Romano Falangel, koji uz petoro stalnih stanovnika živi u Lubenicama. Koliko se moglo vidjeti iz „rastavljenog“ stalnog postava, jer su zbog zimske vlage skinuti sa zidova okviri s fotografijama, legende i predmeti, prikazan je svi načini i oblici dobivanja koristi od ovce - od šišanja ovce, obrade vune do izrade odjeće, izrade prehrambenih proizvoda baziranih na ovčjem mlijeku i mesu, te proces izrade *meha* - glazbala od ovčje kože. Osim predmeta i fotografija fenomen ovčarstva prezentiran je i multimedijски - dokumentarnim filmom i video zapisom o *strigi* i pređenju vune na *mulineru*. Upućeno je par savjeta o adekvatnijoj zaštiti vunenih odjevnih predmeta.

Osor – „Arheološka zbirka Osor“ – muzejska savjetnica, arheologinja i povjesničarka

Na putu prema Malom Lošinju posjetili smo i Arheološku zbirku, zaseban i stručno samostalan odjel Lošinjskog muzeja. Kolegica Jasminka Čus Rukonić upoznala nas je s

načinom vođenja dokumentacije stare i nove, digitalne obrade. Provela nas je kroz stalni postav smješten na prvom katu, gdje je i radni prostor muzejskih djelatnica. U prizemnoj loži smješten je lapidarij s antičkim ulomcima, srednjovjekovnom pletrenom ornamentikom i renesansnim spolijama. Ističe se i bogato opremljena suvenirnica.

15. svibanj

Mali Lošinj – „Lošinjski muzej“ - Zrinka Ettinger Starčić – ravnateljica, arheologinja,
Marijana Dlačić – kustosica, povjesničarka umjetnosti, Barbara Živković -
kustosica, povjesničarka umjetnosti

Posjet Lošinjskom muzeju, smještenom u palači Fritzy u Malom Lošinju, trajao je kratko. No, u razgovoru s djelatnicama mogle smo dobiti uvid u kvalitetnu radnu atmosferu i pregledan stalni postav s izložbama Zbirke Piperata, Zbirke Mihičić i Fotografске zbirke Dantea Lussina. Etnografska zbirka je registrirana a na ostalim registracijama se intenzivno radi.

Otok Krk – Kornić „Zavičajna etnografska zbirka Kornić“, voditelj Damir Kremenić,
etnolog

Etnografska zbirka osnovana je u sklopu Katedre Čakavskog sabora Kornić. Broji oko 750 predmeta smještenih u dvokatnoj tradicijskoj kući iz 19. st. Prema riječima voditelja i autora stručne koncepcije postava Damira Kremenića, predmeti su inventirani, no nedostaju fotografije predmeta bez kojih se zbirka ne može registrirati, a nada se da će do kraja godine to i uspjeti. Sadržaj Zbirke čine glazbala, tekstilije, predmeti ambijentalno smješteni u kuhinju s ognjištem, pokućstvo...U prizemnoj konobi prezentirana je bačvarska radionica, alat za obradu zemlje i uzgoj stoke, pribor za pravljenje sira i mala zbirka vaga. U dvorišnom dijelu, osim kamenog *guvna* nalazi se i kućica za veće gospodarske sprave. Prema mojim saznanjima, tijekom sezone održavaju se raznovrsna događanja koja privlače nemali broj posjetitelja.

Baška – „Zavičajni muzej Baška“

Površinom mali muzej smješten je u otkupljenoj kući učitelja Nikole Pajalića. Sadrži iznimno vrijedne primjerke narodnih nošnji, kućnog inventara, umjetničkih slika...Na prvom katu je memorijalna soba dr. Zdenke Čermakove koja je nakon više desetljeća boravka u Baškoj ostavila niz dragocjenih predmeta muzeju. Nažalost, osobito u ulaznoj prostoriji građa nije adekvatno smještena. Zbog skučenosti prostora nošnje na klimavim lutkama su bez odgovarajuće zaštite, prekrivene samo plahtama (neke su u staklenim vitrinama). Jedan zid je nabubrio od vlage što dodatno ugrožava građu. Gospođa koja nam je otvorila muzej nije znala dati pune informacije o dokumentaciji građe i načinu funkcioniranja muzeja. Trebalo bi obavijestiti Općinu Baška koja je vlasnik muzeja o neprimjerenom odnosu prema vlastitoj baštini.

Vesna Zorić

Vesna Zorić
matičarka 1. razine
Etnografski muzej
10000 Zagreb

Zagreb 3. srpanj 2014.

Izveštaj o akciji izuzimanja i spašavanja građe u poplavljenim područjima Hrvatske

(Gunja, Rajevo selo, Račinovci, Posavski Podgajci 23.-25. lipnja 2014.)

O potrebi odlaska u poplavljena područja obavijestila me je 20. lipnja 2014. g. Višnja Zgaga, ravnateljica MDC-a i koordinatorica Vijeća matičnosti i Vijeća sustava muzeja. Na terensku ispomoć kolegama krenule smo 23. lipnja u sastavu: Višnja Zgaga, Iva Validžija, tajnica Vijeća matičnosti iz MDC-a, te Ljiljana Vilus-Japec, viša preparatorica za tekstil i Vesna Zorić, muzejska savjetnica iz EMZ.

Pri dolasku na teren običen je Zavičajni muzej „Stjepan Gruber“ u Županji, Gunja, Račinovci i Rajevo Selo. Građa, uglavnom etnografska, koja je prikupljena tijekom dva prethodna tjedna privremeno je smještena u prostoru knjižnice i kud-a „Graničar“ u Gunji. U akciji spašavanja etnografske baštine uključeni su svi muzeji Muzejske udruge istočne Hrvatske koji sukladno svojim mogućnostima privremeno upućuju na terensku ispomoć etnologe, restauratore i preparatore. Prilikom našeg boravka na terenu su na ispomoći bile kolegice i kolege iz Vukovara, Osijeka, Slavenskog Broda i Županje.

Što se tiče vrste građe, najveći dio odnosi se na kućni inventar seoskih prostora (ormari, police, kreveti, kolijevke, kuhinjski pribor, poljoprivredne i tekstilne alatke i manjim dijelom tekstilije – posteljno rublje, posoblje, dijelovi nošnje). Radi se o građi koja je nađena na tavanima kuća koje su mahom predviđene za rušenje jer su izrađene od čerpića, a veći dio je izvučen iz hrpa koje su namijenjene za smeće. Svaki se predmet fotografira i dokumentira brojem kuće ispred kojih su nađeni i imenom vlasnika ukoliko je poznato. Dakle, radi se o predmetima koji nisu pod zaštitom ali su potencijalni dio fundusa budućeg Muzeja Cvelferije. Zaštićeni fondus županijskog muzeja „Stjepan Gruber“ je ravnateljica Janja Juzbašić na vrijeme evakuirala u prostore Gradskog muzeja Vukovar.

U crkvi Sv. Ivana Krstitelja u Račinovcima izuzet je crkveni tekstil koji se namjeravao baciti i s popisom predan Veniji Bobnjarić Vučković, voditeljici Restauratorskog centra Ludbreg.

Tijekom našeg boravka u Gunji pomagale smo u selekcioniranju, čišćenju, pranju (s obzirom da se primarna zaštita svodi na uklanjanje blata), dokumentiranju i deponiranju nađenih predmeta. Tekstilni predmeti koje smo donijele u Radionicu za tekstil Etnografskog muzeja u Zagrebu (popis i fotografije u prilogu) trenutno su u fazi obrade – ispiranje, dezinfekcija u alkoholu, mokro čišćenje...Odvijaju se i konzultacije sa stručnjacima Restauratorskog zavoda i Tekstilno tehnološkog fakulteta radi što kvalitetnije zaštite i obrade.

Prema molbi Janje Juzbašić, ravnateljice Zavičajnog muzeja „Stjepan Gruber“ iz Županje i koordinatorice terenskog rada u poplavljenim područjima, za pomoć u nabavi polica i

priručnog inventara za pohranjivanje građe, uputila sam dopis muzealcima i etnologima za njihovo uključivanje u pomoći. Etnografski muzej je darovao dvije police većeg formata a Hrvatsko etnološko društvo odredilo je 2.000,00 kuna za police manjih dimenzija. Za sljedeći tjedan organiziram ponovni odlazak u Gunju s obzirom da su osposobljeni novi prostori u koje će se građa seliti i dokumentirati.

Vesna Zorić

muzejska savjetnica, EMZ

Vesna Zorić
matičarka 1. razine
Etnografski muzej Zagreb
Trg Mažuranića 14
10000 Zagreb

U Zagrebu, 13. srpanj 2014.

Matična služba

Izveštaj o terenskoj ispomoći poplavama ugroženom području

(od 7. – 9. srpnja 2014.
Županja, Račinovci, Gunja)

Etnografski muzej kao matični muzej 1. razine sudjelovao je i u završnom dijelu akcije *Spašavanje baštine*. U trećoj grupi terenske ispomoći sudjelovale su muzejske savjetnice Aida Brenko i Vesna Zorić, kustos Matija Dronjić i viša preparatorica za tekstil Ljiljana Vilus, zajedno s kolegicama i kolegama iz Županje, Vukovara, Osijeka i Slavenskog Broda. U prijašnjim izvještajima Matične službe i MDC-a dati su podaci o vrsti, načinima izmještanja i dokumentiranja građe. Glavnina ovoj akciji odvijala se u Račinovcima. Osigurani su relativno adekvatni prostori na dvije lokacije u kojima se nakon pranja, fotografiranja i dokumentiranja etnografska građa deponirala. Značajan doprinos fundusu budućeg Muzeja Cvelferije čine vrijedni primjerci sobnog namještaja, cjelokupnog inventara kolarske radionice, poljoprivrednih sprava i pomagala i niz drugih svakodnevnih uporabnih predmeta. Od tekstilne građe, nažalost, sačuvano je malo odjevnih predmeta (većinom marama), uglavnom posoblje (stolnjaci, tabletići..). U Radionicu za tekstil EMZ donijeli smo samo dva predmeta (ručnik i stolnjak) koji zahtijevaju ozbiljniju stručnu obradu. Ukupan broj predmeta koji je preuzet za obradu u EMZ je 249 komada. Kao i u prethodnim radnjama, svaki predmet je označen vinjetom s nazivom predmeta, imenom, prezimenom i adresom darovatelja/ice te upisan u odgovarajuće tablice. Veliki dio građe na taj način su obradile kolegice iz Muzeja Brodskog Posavlja. Njihov preparator Željko Čavčić procijenio je štetu i predložio buduće restauratorske zahvate.

Završni dio akcije odvijao se u prostorima Zavičajnog muzeja „Stjepan Gruber“ u Županji gdje smo uz koordinaciju ravnateljica županjskog i vukovarskog muzeja, Janje

Juzbašić i Ruže Marić, digitalno obradili sve podatke o predmetima i uskladili ih s fotografijama što će uvelike olakšati buduću inventarizaciju i katalogizaciju te na kraju registraciju zbirke. Osobitu pomoć u procesu digitalizacije podataka i usklađivanju zapisa s fotografijama pružila je Ana Wild, kustosica Muzeja Slavonije sa suradnikom Stjepanom Vidakovićem.

U Gunji smo boravili 9. srpnja gdje smo iz ponekih kuća izmjestili ranije dogovorene predmete (velike sanjke, oraće sprave) te obišli depoe. Veliku požrtvovnost i stručnost u skupljanju i dokumentiranju građe, pokazali su Zoran Šimunović, vježbenik i Ante Džalto, tehničar iz Muzeja grada Vukovara i Matija Dronjić iz Etnografskog muzeja Zagreb. Građa deponirana u zgradi knjižnice i kud-a „Graničar“ je sistematizirana koliko je moguće u datim uvjetima, a sam prostor doveden u optimalno stanje. Takav slučaj je i u drugom, oličenom manjem objektu u kojemu su montirane police kako bi se uštedilo na prostoru za odlaganje građe. U staroj općinskoj zgradi trenutno se preuređuje dio namijenjen trećem depou. Prema riječima ravnateljice Juzbašić prostore za deponiranje građe ustupili su na jednogodišnje korištenje načelnici općina Gunja i Račinovci. Nadamo se da će se na vrijeme definirati odluka o trajnom deponiranju građe.

Od 1.- 3. srpnja 2014. na terenu je boravila dvočlana ekipa EMZ: restaurator Marko Gašparić i viša preparatorica za tekstil Marijana Najjar. U prilogu dostavljam njihov izvještaj kao i fotografije predmeta koje je EMZ preuzeo radi detaljne obrade.

Vesna Zorić, muzejska savjetnica

Vesna Zorić, muzejska savjetnica
matičarka 1. razine
Etnografski muzej Zagreb
Trg Mažuranića 14

U Zagrebu, 30. rujna 2014.

Matična služba

Izveštaj o terenskom radu

Čavle, Klana, Veprinac, Viškovo, Matulji, Lipa, Bakar, Lič

Posjet gore spomenutim mjestima organizirala je kolegica Iva Validžija, tajnica Vijeća matične djelatnosti MDC-a.

26. rujna 2014.

Grobnik

Zavičajni muzej – etnografska zbirka i Galerija suvremene likovne umjetnosti Grobnik smješteni su u grobničkom Kaštelu u vlasništvu Općine Čavle koja je upravljanje predala Katedri Čakavskog sabora Grobnišćine. Trenutno je zaposleno dvoje djelatnika, Vinko Škaron, voditelj Ureda KČSG, te honorarno, stručna suradnica i voditeljica programa Vlasta Juretić. Upoznali su nas s iznimno bogatim aktivnostima kojima je Kaštel postao kulturni centar šireg područja Grobnišćine. Od 1993. godine organizatori su Grobničke jeseni koja traje od rujna do prosinca tijekom koje se održavaju najrazličitije vrste programa - satovi povijesti, likovnog i glazbenog odgoja, priredbe djece vrtića i škola, izložbe, književne i glazbene večeri itd. Od 1996. organizatori su Međunarodne likovne kolonije nakon koje se svake godine stručnom selekcijom odabiru umjetnine za Zbirku suvremene likovne umjetnosti.

Stalni postav Etnografske zbirke otvoren je 1992. godine. Građa se počela sakupljati godinu dana ranije na inicijativu Odbora za obilježavanje 750. godišnjice boja s Tatarima na Grobničkom polju, što je bio početak osnivanja Zavičajne zbirke. Predmeti su darovani a potječu s područja Općine Čavle, Jelenja i dijela grada Rijeke. Zbirka je inventirana 1996. uz pomoć Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine, Povjerenstva u Rijeci. Svi predmeti (326) su fotografirani, a da bi se Zbirka mogla registrirati potrebno je dopuniti podacima mjera, tehnika i materijala izrade. U stalnom postavu, koji je dostupan javnosti, izloženi su različiti predmeti kućnog inventara, gospodarskih i obrtničkih alata i pomagala, namještaja, tekstilnih predmeta, te porculanskog posuđa. Zbirka je smještena u nevelikom prostoru (nastoje se proširiti) vlažnih zidova, osobito u drugom dijelu sa sobnim namještajem i tekstilom. Financijske mogućnosti su skromne tako da je upitno kad će biti moguće sanirati postojeće stanje. Sugerirane su neke preinake i dopune u postavu (tematske cjeline, uvodna i predmetne legende).

Klana

Na inicijativu Društva za povijesnicu Klana, općina Klana je 1994. postala vlasnik *Rebićine kiše*, stare kamene kuće koja je dugi niz godina služila kao gospodarski objekt, kao staja i sjenik na katu. Velikim angažmanom i entuzijazmom dvojice članova Društva za povijesnicu, predsjednika Ivana Šnajdara i tajnika Antona Starčića 2006. godine javnosti je predstavljena etnografska zbirka smještena u spomenutoj obnovljenoj kući. U prizemnom

dijelu izloženi su gospodarski predmeti vezani uz šumarstvo, poljodjelstvo i drvodjelstvo a na katu interijer sobe i kuhinje s autentičnim predmetima koje su darovali mještani Klane. Trenutno stanje gornjeg prostora je u dosta lošem stanju s obzirom na vlagu i krovište koje bi trebalo sanirati. Predmeti, osobito drveni i tekstilni trebali bi hitnu zaštitu. Radi evidencije etnografskih zbirki RH u posjetu su bili i djelatnici Uprave za zaštitu kulturne baštine koji su uputili savjete o preventivnoj zaštiti koja ne podrazumijeva veće financijske izdatke. Na čelnicima Općine je da novčano pomognu u obnovi krovišta i ne dopuste da vrijedna etnografska građa smještena u *Rebičinoj kiši* propada.

Viškovo

U Viškovu smo posjetile Ustanovu „Ivan Matetić Ronjgov“ nazvanu prema skladatelju koji simbolizira glazbu čitavog područja Istre i Kvarnera. O bogatom kulturnom programu i aktivnostima upoznao nas je ravnatelj Darko Čargonja. Naglasak svih aktivnosti dat je čakavskom izričaju, prije svega glazbenom i književnom, a muzejska djelatnost predstavljena je Spomen domom Ivana Matetića Ronjgova.

Veprinac

U Veprincu, malenom srednjovjekovnom mjestu iznad Opatijske rivijere smještena je Etnografska zbirka u općinskoj kući „komunšćici“ u koju se ulazi kroz neobična gradska vrata s tri otvora. Prema riječima Zorice Sergo, voditeljice KD Leprinac, predmetima koji su sakupljeni i izloženi, pokušalo se prikazati nekadašnji način života u Veprincu. Mještani Veprinca bavili su se većinom poljodjelstvom, stočarstvom i šumarstvom tako da su predmeti vezani uz te djelatnosti, no izloženi su i predmeti vezani uz ognjište, kućni inventar (kolijevka, šivaći stroj, kolovrat, obiteljske fotografije, itd). Osobito su ponosni na presliku Veprinačkog zakonika iz 1507. godine kojim su regulirani tadašnji običaji i propisi. Predmeti su u privatnom vlasništvu mještana, posuđeni su za potrebe izložbe i ne postoji dokumentacija o njima. O Zbirci brine nedavno zaposlena djelatnica. Stalni postav otvoren je ovog ljeta s namjerom da se obogati sadržaj turističke ponude opatijske rivijere. S obzirom na gore spomenuti položaj Veprinca, crkve sv. Marka i sv. Ane, različite kulturne programe, šetnicu, sve je veći broj posjetitelja.

27. rujna, 2014.

Matulji

U Matuljima nas je primila gospođa Eni Šebalj, zamjenica Općinskog načelnika, zadužena za resor društvenih djelatnosti. Upoznala nas je s brojnim aktivnostima na području kulture i budućim projektima. U Rukavcu smo posjetili *Zvončarsku zbirku* osnovanu 2007. godine koja nastoji obuhvatiti zvončare cijele Primorsko-goranske županije. Stalni postav kostimiranih zvončara smješten je u adekvatnom, no donekle limitiranom prostoru koji je u vlasništvu RH. Uz lutke u zvončarskim maskama s pripadajućim rekvizitima u prostoru se projicira dokumentarni film o pohodu maškaranih skupina povodom Pusta.

Tijekom karnevalskih dana organiziraju se kreativne radionice za izradu maski, te fotografski natječaj *Zvončari u fokusu*. Sudionici u natječaju prilažu svoje fotografije svih svečanosti vezanih za Pust koje pokušavaju prikazati duh fašnika i pohoda zvončara. Nagrađene fotografije izrađuju se u velikom formatu i ostaju u fundusu Općine Matulji. Povodom fašnika održava se i *Izložba umjetničke keramike* na temu zvončara i zvončarstva.

Posjetile smo i *Spomen muzej „Lipa pamti“* u mjestu Lipa blizu hrvatsko-slovenske granice, gdje su 1944. godine Nijemci spalili cijelo selo, a njegove stanovnike koji su se tada zatekli u selu zatvorili u jednu od kuća i zapalili. Stradalo je 269 civila. Spomen muzej se nalazi u samom središtu sela u zgradi nekadašnje pučke škole, otvoren s namjerom da bude

podsjetnik na ratne zločine i služi za edukaciju o miru i toleranciji. U muzeju je bila postavljena memorijalna zbirka "Lipa pamti" koja se većinom sastoji od fotografija koje su okupatorske snage same snimile prilikom razaranja sela. Muzej prestaje s radom 1989. g. sve dok Općina Matulji 2011. godine nije osigurala sredstva za njegovu revitalizaciju kako bi se potaknuo razvoj lokalnog gospodarstva te unaprijedila kvaliteta života mještana čitavog područja. Muzej je sada u visokoj fazi izvedbe nakon raspisivanja natječaja i izbora najboljeg rada (http://dizajn.hr/files/1465_1_Gamulin%20&%20Sevsek%20-%20Lipa%20pamti%20&%20zivi.pdf). Finalizacija i svečano otvorenje Spomen muzeja se predviđa za listopad 2014.g.

Gospođi Šebalj su pružene informacije (usmeno i pismeno) vezano za registraciju zbirke kao kulturno dobro RH, te je pozvana da sve upite i nedoumice rješava uz pomoć Muzejskog dokumentacijskog centra i Matične službe.

Bakar

Gradski muzej u Bakru smješten je u kući izgrađenoj 1690. godine. U samoj zgradi su i privatni stanovi tako da se zajedničkim stubištem dolazi do vrata Muzeja. Nije otvoren za javnost no gospođa Ivna Kauzlarić, pročelnica Ureda grada, provela nas je kroz prostore, pojedine oslikane freskama kojima prijeti, kao i statice cijelog prostora, propadanje i urušavanje. S obzirom da imovinsko-pravni poslovi nisu pozitivno riješeni sa stanarima u zgradi (ne žele se iseliti iako su im ponuđeni novi adekvatni stanovi na drugom području grada) upitan je rezultat i rok rješenja trenutne situacije. Predmeti koji su deponirani u tako devastiranom i neadekvatnom prostoru ni izdaleka nemaju uvjete koji zadovoljavaju minimalne muzejske standarde. Deponiranu građu čine iznimno vrijedne makete brodova, stilskog namještaja, umjetničkih slika, bogata knjižnica s vrlo starim izdanjima, obiteljske fotografije u albumima kao svjedocima vremena u kojima je Bakar bio važno središte u regiji. U potkrovnom dijelu je depo pun prašine i nečistoće u kojem se ne može ni razaznati što sve sadrži. Bilo bi dobro uputiti matičare za povijesnu i umjetničku građu te knjižničara radi uvida u trenutno stanje i bilo kakvu dokumentaciju o građi.

Lič

„Mali muzej“ s nekoliko odjela, smješten u zgradi osnovne škole u Liču, izvrstan je primjer uspješnog djelovanja entuzijasta čija je zadaća očuvanje povijesno kulturne baštine svoga kraja. Dvadesetogodišnje skupljanje i istraživanje, najprije etnografskih predmeta, urodilo je stalnim postavom etnografske zbirke, arhivskih spisa, dokumenata i fotografija vezanih uz Lič, predmeta izvaneuropskih kultura, slika hrvatskih naivaca, crkvenog ruha i liturgijskih predmeta te interijera građanske sobe. O zbirkama brinu članovi Etnografske udruge „Sveti Juraj“ osnovane 2001. godine, a o povijesti nastanka zbirke i Udruge govorio nam je jedan od najzaslužnijih osnivača i predsjednik Udruge Dražen Starčević. O predmetima se vodi primjerena dokumentacija i preventivna zaštita.

Etnografska zbirka, kao najstarija i najbrojnija, smještena je u zasebnoj prostoriji. Sadrži većinom predmete kućnog inventara, gospodarskog i obrtničkog alata, tekstilnih alatki itd. Uz svaki predmet je naznačen lokalni naziv, a uz zaprežna kola, smještena u centralnom prostoru, navedeni su nazivi pojedinih dijelova. Sugerirano je da se uz pojedine predmete navedu i objašnjenja njihovih funkcija. Članovi Udruge ponosni su i na ostale dijelove stalnog postava o kojima se može saznati na web stranici Udruge: <https://www.facebook.com/EtnografskaUdrugaSvJurajLic>.

Vesna Zorić, muzejska savjetnica
matičarka 1. razine
Etnografski muzej Zagreb
Trg Mažuranića 14

U Zagrebu, 7. studeni, 2014.

Matična služba

Izvještaj o terenskom radu Varaždinske Toplice

13. listopad, 2014.

3. studeni, 2014.

Zavičajni muzej u Varaždinskim Toplicama posjetila sam s kolegama iz EMZ, Aidom Brenko, Matijom Dronjićem i Ivom Validžijom iz MDC-a. Ravnateljica Muzeja Spomenka Vlahović provela nas je kroz stalni postav Arheološkog odjela, budući prostor Likovne zbirke te arheološki antički kompleks na kojem su istraživanja započeta još 1953. godine i još uvijek intenzivno traju. Osim arheološke, Muzej sadrži etnografsku, kulturno-povijesnu, numizmatičku, povijesnu, balneološku i likovnu zbirku. Ravnateljica muzeja je jedina stručna djelatnica, a tijekom godine je kao vježbenik etnolog radio Karlo Ivanek.

Osnovni razlog dolaska bio je uvid u stanje Etnografske zbirke smještene u tradicijskoj drvenoj kući iz 1801. godine, prenešene iz obližnjeg sela Moždenca 1936. godine. Ravnateljica nas je upoznala s tijekom obnove slamantog krovišta započete još 1997., potom 2005.-2007. godine. Svi konzervatorsko-restauratorski zahvati obavljani su uz dozvole i nadzor Uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine iz Zagreba i Konzervatorskog odjela iz Varaždina te danas ova seoska kuća predstavlja kulturno dobro tradicijske graditeljske baštine.

Nažalost, njezino sadašnje stanje je kritično, posebice u unutrašnjem dijelu zajedno sa cjelokupnim inventarom kojeg čine - namještaj (stol, stolci, kolijevka, kreveti, škrinje..), tkalački stan i tekstilne alatke (preslice, kolovrat..), kuhinjski inventar (glineno, drveno i slamnato posuđe, lopari, peći..) odjeća i posoblje (plahte, ručnici, pokrivke). Najvidljivija devastacija je na tekstilnim predmetima, a drvena građa puna je crvotočine. Temeljni uzrok propadanja građe je vlaga koja je dovela do uznapređovalog procesa truljenja vidljivog na stropnim gredama i prozorskim okvirima do gljivica na zemljanom podu. Urgentna pomoć sastoji se u izmještanju cjelokupne tekstilne građe i njezine preventivne zaštite. Stoga sam u drugi posjet Muzeju povelu i voditelje Restauratorsko- preparatorskih radionica EMZ-a Mihaelu Grčević i Marka Gašparovića, te višu preparatoricu Marijanu Najjar. Kolega Gašparević dao je niz savjeta za zaštitu drvene građe i pomoć pri upotrebi sredstava za zaštitu. Svi tekstilni predmeti preuzeti su radi čišćenja i obrade u Radionici za tekstil EMZ-a, uz uvjet da se nakon toga deponiraju dok se ne uklone razlozi propadanja.

Prema riječima ravnateljice Vlahović tradicijska kuća je vrlo posjećena (zatvara se u zimskom periodu) jer je kao svjedok nekadašnjeg načina seoskog života privlačna širokom

spektru posjetitelja. Sanacija cjelokupnog prostora je nepohodna i hitno potrebna ukoliko se želi sačuvati za buduće generacije. Predstoje traženja financijskih sredstava za projekt obnove koja će ravnateljica uputiti prema Ministarstvu kulture, lokalnoj zajednici i europskim fondovima.

Drugo mjesto posjete bio je prostor u kojem je deponirana građa svih zbirki. Nažalost, i ovdje je situacija vrlo loša. Građa je smještena u najamnom, neadekvatnom prostoru najstarije stambene zgrade u Varaždinskim Toplicama, iz 1526. godine. Kamena kuća je s jedne strane prizemnica, a s druge dvokatnica koja služi kao stambeni prostor. Smještaj građe u prizemnom dijelu ne zadovoljava minimalne standarde deponiranja - zidovi napukli, oronula žbuka zbog vlage, pojedini predmeti (osobito etnografske tekstilne alatke) su sasvim nedostupni jer su nagomilani jedni na druge, prašnjavi i stihijski odlagani. U Knjizi inventara etnografske zbirke upisano je 174 predmeta s datumom primopredaje 21.10.2004. godine. S obzirom da je ravnateljica muzeja jedina stručna djelatnica, arheologinja, koja uspješno vodi niz muzejskih projekata uz dužnosti ravnateljstva, neophodno je potrebno zaposliti etnologa/inju u bilo kojem obliku, jer će u protivnom stanje Zbirke ostati nepromijenjeno. Čini mi se da etnografska građa nije visoko na listi prioriteta obrade, no apeliram da se što hitnije ona revidira, katalogizira i svakako registrira prije no što se većina predmeta nađe na listi otpisane građe.

U prilogu šaljem fotografije iz tradicijske kuće na linku:

<https://onedrive.live.com/?cid=415c78373cec7991&id=415C78373CEC7991!4249>

i nekoliko iz depoa.

Vesna Zorić

matičarka 1. razine